

XƏZAN

ƏDƏBİ-BƏDİİ JURNAL

May 2025/3/66

Xüsusi buraxılış
Özbək ədəbiyyatı

Redaktor güşəsi

TƏRCÜMƏ EYFORİYASINDA

Dünyada sonsuz sayda millətlər, xalqlar, etniklər, tayfalar mövcuddur. (Millət olduqlarını iddia edən xalqlar, xalq olduqlarını iddia edən etniklər ucbatından bunu sonsuz sayda qeyd etməyə məcburuq. Hərçənd ki, statistikada millət və xalqların sayı bəllidir). Deməli, dillər də sonsuz saydadır.

Adətən, qonşu xalqlar bir-birinin dilinə, adət-ənənəsinə, həyat tərzinə daha maraqla yanaşır. Yoxsa Cənubi Amerikanın cəngəlliklərində vurnuxan bir tayfanın nə dərdinə qalıb ki, Rusiyanın Uzaq Şərqində maral otaran naqaylar, çukçalar qışın oğlan çağında burnunun suyunu kürkün sol qoluna silir, yoxsa sağ qoluna? Bəli! Deyim xətrinə bunu vurğulamıram. Həqiqətdə də belədir. Xalqlar bir-birinin həyat tərzilə necə maraqlana bilərlər? Əlbəttə ki, ədəbiyyat üzərindən.

Uzaq keçmişdə belə səyyahlar gündəlik yazarmışlar. Həmin "Gündəlik"lər bu gün də tədqiqat hədəfi kimi öyrənilməkdədir.

"Tərcümə nədir?" deyə Google-də axtarış aparsanız, YUNESKONun bu tövsiyyəsi qarşınıza çıxacaq.

"Tərcümə" ədəbi, elmi, yaxud texniki əsərin – orijinal əsərin və ya tərcümənin kitab halında, jurnalda, dövrü nəşrdə, yaxud hər hansı digər formada dərc olunmaq, yaxud teatrda tamaşaya qoyulmaq, kinoda, radio verilişlərində, televiziya və ya hər hansı digər vasitələrdə istifadə edilmək üçün nəzərdə tutulmasından asılı olmayaraq – bir dildən başqasına çevrilməsi deməkdir.

Sözümün mustafası budur ki, tərcümə bir millətə, xalqa xas olan hər nə varsa, yazılmış ədəbi nümunənin başqa millətin aydını, başbileni, tərcüməçisi vasitəsilə həmin dilə çevrilməsidir.

İndi bütün dünya tərcümə eyforiyasındadır. Tərcümə dəb halını alıb. Oxucular da tərcüməyə meyllidirlər. Bu, onlara dərman kimi aşılınıb, yoxsa zamanın gərdisindən yaranıb, bəlli deyil. Hər halda müşahidələr bunu göstərir. Əlində kitab gəzdirən beş adamdan dördü tərcümə oxuyur. Yaxşıdır, pisdir, bu, başqa müstəvinin göstəricisidir. Real görünən isə odur ki, oxucu tərcümənin eyforiyasından gicəllənib, yəni, onun təsirindən hayıl-mayıl olub. Qoy olsun. Bəlkə xeyir bundadır.

Ən xoş arzularla:

Əli BƏY AZƏRİ,
baş redaktor

XƏZAN

Ədəbi-bədii jurnal

C10, N3, 2025

May, 2025

Baş REDAKTOR:

Əli BƏY AZƏRİ

Redaksiya heyəti:

*Şahməmməd Dağlaroglu,
Mahir Cavadlı, Xaliq Azadi,
Hafiz Əlimərdanlı, Arzu
Heydərova, Məhəmməd Əli,
Dəmət Salmanoğlu, Təranə
Dəmir, Ayaz İmranoğlu,
Ələsgər Taliboğlu, Zaur
Ustac, Əyyub Türkey*

Baş redaktorun MÜAVİNİ:

Ramiz İSMAYIL

Dizayner: *Aynur Çingizqızı*

Redaksiyanın ünvanı:

*Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti,
529-cu məhəllə, "Azərbaycan"
nəşriyyatı*

Əlaqə telefonları: (070) 575 03 99

Email ünvanı:

xəzan23@mail.ru,

5750399a@mail.ru

Çapa imzalanıb: 26 may 2025-ci il

Ədliyyə Nazirliyində 15 yanvar

2016-cı ildə qeydə alınmışdır:

5331

Jurnal aylıqdır.

*JURNALın bu sayı Özbək şair və
yazıçıların əsərlərindən ibarətdir.*

*Yazıları toplayan, tərcümələri
Özbək dilindən Azərbaycan dilinə
uyğunlaşdıran:*

Rəhmət Babacan

~~~PUBLİSİSTİKA~~~

ƏBDUMURAT TILAVOV,
filologiya elmləri namizədi,
dosent.

MƏTLƏBƏ APARAN MƏRİFƏT MƏSKƏNİ
(bir qəzəl şərh)

Həzrət Əlişir Nəvainin yaradıcılığını tədris etmək məsuliyyəti ədəbiyyat müəlliminin üzərinə ağır mənəvi yük kimi düşdü, bu yükü yüngülləşdirməyin yollarından biri müəllimin dərin bilik və maarifə sahib olması tez-tez vurğulanır. Həqiqətən də, şairin yaradıcılığında elə məqamlar var ki, onu elmi kəlam, təsəvvüf təlimati kimi elm-mərifət sahəsinə dair biliklərsiz anlamaq, bildirmək və şərh etmək mümkün deyil. Fikrimizi bəzi nümunələr gətirməklə isbatlamağa çalışaq.

“Fəvayid ul-kibar”ın 8-ci qəzəli aşağıdakı mətlləblə başlayır:

***Kişi istəsə kim, yetməz heç məlalət ona,
Gərəkməz əhli-cəhan birlə zəvqi halət ona.***

Nəvainin bu cür misraları bu dünyanın ləzzətləri, zövqündən imtina etmək, zahidliyə çağırış deyil, əksinə, kamilliyə mane olan dünya sevgisini qəlbə buraxmamağa, “Dünyanı gör, göz, içində ol, lakin ehtiyatlı ol – dünya sənənin içində olmasın!” (Məhəmməd Nurullah Cəzəri) qaydasına uyğun bir ömür sürməyə dəvətdir.

***Gər adama mələk olsa ki, etməsin tərif,
Əgər kişi desə kim, yetməzdir xicalət ona.***

İnsan xəcalətə qalmaq istəmirsə, mələk məqamına yüksəlsə belə, əsla özünü tərifləməməlidir – qürur və təkəbbürə qapılıb öyünməməlidir, həddini bilməlidir. Axı, şeytan da təkəbbür səbəbilə ilahi dərğahdan qovulmadımı? Nəvai bu beytlə bizə bu ilahi kəlamı da xatırlatmaq istəyir: “Allah – təkəbbürlüləri və özünü bəyənləri sevməz” (ən-Nisa surəsi, 36-cı ayə).

***Yamani, demə ki izlal etər ekin şaytan,
De ki: fəsadda bundan yetər zəlalət ona.***

Beytin məzmunu: “pis insanı şeytan azdırır”, demə. Əksinə, bəzən elə bir fəsad və buxaya varır ki, insan şeytanı da geridə qoyur, nəfsinə uyan belə birisindən şeytana da zəlalət çatar.

Bunda müəllim beytin məzmununu dərinlən anlamağa kömək üçün şagirdlərə aşağıdakı Əbdulla Aripovun şeirini müqayisə üçün təqdim edə bilər:

***Kainat gültacı insandır əzəl,
Ondadır ən ali təfəkkür, əməl.
Hətta o aşağılıq icrə də tənha,
Ey fələk, yarananın necə mükəmməl!***

Bir də Əlişir Nəvainin əsərlərini təhlil edərkən bu cür üsuldən istifadə etməyin səmərəli nəticə verdiyini xüsusilə qeyd etmək istəyirik.

***Çu derlər insani muştəq oldu nisyandin,
Özünü əhdin unutmaq yetər dəlalət ona.***

Deməli, “insan” sözü “nisyan” (unutmaq) sözündən yaranmışdır, deyilir. Həmçinin, insanın özünü və əhdini unutması bunun sübutudur.

Burada insanın başqalarına verdiyi əhdi unutması ilə yanaşı əl-misaq günündə Allah qarşısında verdiyi əhd də nəzərdə tutulur. “Neçə vaxtdır müsəlmansan?” sualına “Qalu bəla”dan bəri müsəlmanam”, deyə cavab verilməsi bir çox ədəbiyyatlarda qeyd olunur. Mütəfəkkir şair “öz əhdini unutmaq” deyərkən bu hadisəni xatırlatmağı, daha doğrusu, unutmamağı məqsəd qoyur: (“Ey Rəsulum!”) Xatırla ki, Rəbbin Adəm oğullarından, onların (gələn və gələcək) nəsindən nəsil olaraq (sulblərdən zərrə halında) çıxaran və onları özlərinə şahid edərək: “Ələstu Rabbikum – Mən sizin Rəbbiniz deyiləmmi?” deyə soruşmuşdu. Onlar isə: “Qalu bəla – Bəli, (Sən Rəbbimizsən), şahidlik edirik”, demişdilər. (Bu isə) qiyamət günü “Biz bundan xəbərsiz idik” deməməyiniz üçündür.” (“Əraf”, 172 ayə)

***Bilir ki, ruz ona Həq verir özü kimi
Olur çu bəndəsi, bais erur rəzalət ona.***

Nəvai əsərləri lüğətindən:

Ruzi – (farsca) gündəlik yemək, nəсіб, dolanışq vasitəsi;

Ruzi olmaq – nəсіб olmaq, payına düşmək, nəyə isə çatmaq.

Ruzi etmək – nəсіб etmək, yetirmək.

***Dedi ul kim: “Od mənə ruzi edir,
Ehtiyacım nə olduğun o bilir.***
 (“Lisanut-təyr”)

Həzrət Nəvai bu beyt vasitəsilə insanı “kainatın gültacı” məqamından aşağı endirən mənəvi xəstəliyə işarə edir. Bəli, insan ruzi və nəсібini verənin Allah olduğunu bilə-bilə özünü alçaldır. Bu, onun rəzaləti – alçaqlığı və mənəvi enişə səbəbilə baş verir.

Xətəmi Əsəm (raziyallahu anhu) belə demişdir: “Dörd elmə yiyələndikdən sonra dünya (dünya qayğısı, keçici arzular və narahatlıqlar) məni buraxdı”. Soruşdular ki: “Bu dörd elm hansılardır?” O isə belə cavab verdi: “Birincisi, bildim ki, Allah-taalanın mənim üzərimdə haqqı var. Bu haqqı mənim yerimə heç kim ödəyə bilməz. Dərhal bu haqqı yerinə yetirməyə başladım. İkincisi, qismətimə yazılmış ruzini, nə qədər hərisliklə çalışsam da, əsla artırma bilmərəm. Beləliklə, ruzini artırmaq qayğısından xilas oldum və rahatlıq tapdım. Üçüncüsü, qaçmaq mümkün olan şey – ölüm məni daim izlədiyini dərk etdikdən sonra ona hazırlaşmağa başladım. Dördüncüsü, Böyük Allahım var və O mənim bütün hallarımı bilir deyə fikrə gəldikdən sonra Ondən utandım və layiq olmayan işlərdən uzaq oldum. Bəndə əgər Allahın onu gördüyünü bilsə, qiyamət günü Rəbbindən utanacağı heç bir iş görməz”. [Əsqəli, 2019: 35].

Əslində, Həzrət Nəvainin yuxarıdakı beyti bu hikmətin nəzm şəklindəki gözəl ifadəsidir.

***Demə ki, elmdə gəlmiş mələkdən əfzun,
Ki devdin dağı əfzun olar cəhalət ona.***

İnsani elmdə mələkdən də üstün ola bilər, demə. Bəzən insandakı cəhalət – nandanlıq elə həddə çatır ki, şeytandan da keçir.

Cəhalət hər dövrdə qınanmış, insanın tənəzzülünə səbəb olmuşdur. Nəqş-bəndiyyə təriqətinin ustadlarından Şeyx Məhmud Əsəd Coşan yazırdı: “İnsanın üç

düşməni var: 1) nəfs; 2) şeytan; 3) cəhalət – nadanlıq”.

Cəhalət hirs və hərislik, nəfsə uymanın, zülm və haqsızlığın açarıdır əslində. Belə ki, hirs və hərislik kökü yıxılmadıqca, nəfsin tikdiyi saray uçmadıqca, zülm və sitəm silinmədikcə, nə xalq sevinər, nə də ölkə abad olar, deyirdi xalqsevər şairimiz:

***Ta hirsu həvəs xirməni bərbad olmaz,
Ta nəfsu həva qəsri bərəftad olmaz,
Ta zülmü sitəm cana bidad olmaz,
El şad olmaz, məmləkət abad olmaz.***

Nəvainin qəzəlindəki beyt:

***Biri əmanətini qoruya bilməz, əgərçi erur,
Xuda əmanətini qorumaq həvalət ona.***

İnsan bəzən başqa birinin əmanətini belə qoruya bilmir, amma Allahın əmanətini qorumaq ona tapşırılıb deyə şair heyrlənir və eyni zamanda bu haldan narahatlıq da keçirir. Həzrət Nəvainin nəzərdə tutduğu “Xuda əmanəti” anlayışını dərk etmək üçün böyük həmyerlimiz, fəzilətli Şeyx Məhəmməd Sadiq Məhəmməd Yusufun təfsirlərinə müraciət edək: “Əlbəttə, biz əmanəti göylərə, yer və dağlara təklif etdik. Onlar onu götürməkdən imtina etdilər və ondan qorxdular. Onu isə insan götürdü. Həqiqətən, o çox zalım və çox cahildir”. (“Əhzab” surəsi, 72 ayə).

“Əmanət” sözü “əməna” feilinin məsdəri, yəni “inanaraq tapşırılan şey” mənasına gəlir. Bu ayədə Allah-taalanın əmanəti, inanılacaq şeyi olduğu və onu təqdim etdiyi bildirilir. Bu əmanətin nə olduğu barədə alimlərimiz bu və digər mənbələrə əsaslanaraq belə qənaətə gəlmişlər: “Şəriətin təklifləri və Allahın fərzləri”, dedilər. Yəni, Allah-taalanın öz haqqına, insanların haqqına və digər məxluqatın haqlarına dair əmrləri, qadağa, göstəriş və hökmlərini yerinə yetirmək üçün Onun inanan vəkili olmaq təklifidir. Bu insanın öz ixtiyarı ilə həyata keçirdiyi bir iş

və bu təkliflərə əməl edənlər bunu öz azad iradələri ilə edirlər, istəsə edər, istəməsə etməyə də bilər. Ayədən də aydın olur ki, Allah bu əmanəti müxtəlif məxluqatına təklif edib.

Həqiqətən, insan əhli (hamısı yox, əlbəttə) çox zalımdır. Öz üzərinə götürdüyü və qəbul etdiyi əmanətə uyğun davranmadığı üçün özünə zülm edir. O son dərəcə cahildir. Bu səbəbdən, özü razı olub qəbul etdiyi əmanətin böyüklüyünü anlamadan, ona xəyanət edir. İnsan zülm etməkdənsə, öz üzərinə götürdüyü əmanəti layiqincə yerinə yetirsin. Cahillik etmədən, həmin əmanətin nə qədər incə, zərif bir məsuliyyət olduğunu dərk etsin. Axı ona elə bir əmanət yüklənmişdir ki, göylər, yer və dağlar onu daşımaqdan qorxmışdu!” (Şeyx Məhəmməd Sadiq Məhəmməd Yusuf, 2019: 612).

***Çu oldu nutq ilə mumtaz bərçə heyvandan,
Həm axır ul heyvandan erur məqalət ona.***

İnsan danışq qabiliyyəti sayəsində bütün heyvanlardan seçilib, üstün və fəzilətli olub. Axırda isə (qiyamət yaxınlaşdıqda) yenə o heyvan tərəfindən insana qarşı danışq olacaq (yəni o heyvan insan kimi danışacaq).

Bu beyt Həzrət Nəvainin kəlam, təfsir və hədis elmlərində də bənzərsiz alim olduğunu göstərən dəlillərdəndir. “Qurani-Kərim”in “Nəml” surəsi, 82-ci ayəsində belə deyilir: “(Qiyamətin qaim olduğu barədəki) söz yerinə yetdiyi zaman, Biz onlar üçün yerdən bir heyvan (möcüzəvi məxluq) çıxararıq ki, o insanlara ayələrimizə inanmadıqlarını deyir. (Artıq tövbə qapıları bağlanacaq, iman gətirənlərlə inkar edənlər bir-birindən ayrılacaq)”.

Ayədə qeyd olunan və qiyamətə yaxın çıxacaq bu heyvan – “Dəbbətul-ərz”in insanlarla danışmasının məqsədi onların ilahi ayələrə iman etmədiklərini bildirməkdir. (Şeyx Məhəmməd Sadiq Məhəmməd Yusuf: 326).

Həbibullah ibn Səyyid Yəhyaxan Nəməngani əl-Fərgani summə Kabuli Şeyx Sufi Al-

lahyarın “Sabat ul-acizin” əsərinə şərh yazdığı “Hidayətut-talibiyn” adlı kitabında bu beytin şərhində belə yazmışdır: “Bəzi hədislərə görə, dəbbətul-ərzın (yer heyvanının) çıxması qiyamətdəndir. Məkkə yaxınlığında ki Səfa dağı yarılaçaq və oradan bir heyvan çıxacaq və o insanlarla danışacaq. (Vurğulama bizdən. Müqayisə edin: “Həm axır ul heyvandan erur məqalət ona” – A.T.)” və deyər: “Artıq qiyamət yaxındır.” Bu heyvan sadıq iman sahiblərini qiyamətə inanmayan kafirlərdən ayıracaq. Bəzi rəvayətlərdə qeyd olunur ki, axır zamanda günəş qərbdən çıxacaq, daha sonra bu hadisə (dəbbətul-ərzın çıxışı) baş verəcək”.

Yenə şair yer heyvanının səbəbi ilə bu möcüzəni göstərməkdə məqsəd elə oldu ki, “(Ey inkarçılar!) Peyğəmbərlərin dilindən söylənən qiyamət və ondan sonrakı hadisələri qəbul etməzdiniz. Bu gün isə o həqiqətləri bir heyvanın dilindən qəbul etməyə məcbur olacaqsınız. Amma artıq bu qəbulun sizə heç bir faydası olmayacaq”.

Əlişir Nəvainin yuxarıdakı və nöqtədən əvvəlki beyti insanın danışiq sayəsində bütün varlıqlardan üstün olduğunu bildirən xəbərdarlıq mahiyyətindəki öyütdür:

***Bu zülmlər ki, el eylər, nə edəcək nagah,
Onun həsabında Haqq eyləsə ədalət ona?!***

Bəli, insan bu yersiz davranışları, hərəkətləri ilə tək-cə başqalarına deyil, hər şeydən əvvəl özünə zülm edir! Bunun qarşılığında Allah-taala ədalətlə hökm verərsə, bu aciz bəndə buna dözə bilərmə? Əlbəttə, yox. Elə buna görə də mübarək mənbələrdə bəndlərin Allahın ədalətini deyil, Onun lütfünü, mərhəmətini, bağışlamasını diləmələri, ümidlə yalvarmaları tövsiyə olunur. Çünki Allah ədalətlə bəndənin əməllərini mühakimə etsə, bəndə hali zəbun olur, buna tab da gətirə bilməz.

***Nəvai ağzında “ni’məl vəkil” erur zikrin,
Soruğ günü kərəminə buyur vəkalət ona.***

Klassik ədəbiyyatda şairin “Qurani-Kərim” ayələri, hədisi-şəriflərdən istifadə edərək fikrini ifadə etməsi sənətinə “iqtibas” sənəti deyilir. Həzrət Nəvai bu qəzəlin sonunda bu sənətin gözəl nümunəsini təqdim edir. Beytin əsasında duran mənbə “Ali İmran” surəsinin 173-cü ayəsidir: “Onlar (Allah və Rəsuluna bağlı olanlar elə şəxslərdir) ki, xəlaq onlara: “(Düşməniniz olan) insanlar sizə qarşı ordu toplamışdır, onlardan qorxun!” dedikdə, bu (söz) onların imanını artırdı və: “Allah bizə kifayətdir, O necə də gözəl vəkilidir!” dedilər (və səfərə çıxdılar)”.

Mübarək mənbələrdə “Həsəbunallahu və ni’məl vəkil” (Allah bizə kifayətdir) zikrini oxumağın bəndəni bəlalardan qoruyacağı, qəmləri aradan qaldıracağı və çətinlikləri asanlaşdıracağı vurğulanır. Çünki, zikr qəlb rahatlığının ən əsas amillərindən biridir. Buna görə də, Əlişir Nəvai başqa bir beytində belə deyir:

***Məsivallah xatirimdan sərb et,
Onda zikrini hüzzuri qəlb et!***

Bəli, Həzrət Nəvainin yaradıcılıq irsi uca mənəviyyat məskəni olub, bu məktəbdən dərs alan hər bir tələbənin qəlbə və düşüncəsi maariflə dolur, öz mətləbinə çatır.

YAZI DÜZÜMÜ

1.Redaktor guşəsi

-“Tərcümə eyforiyasında illuziyalar”	1
--	---

2.Publisistika

- Gülmar SƏMA – “Azərbaycanda özbək ədəbiyyatının tərcüməsi və nəşri”	2
- Əli BƏY AZƏRİ – “Özbək söz sərraflarının əsərləri Azərbaycan dilində”	8
- Rəhmət BABACAN – Özbək, Azərbaycan və türk dillərini yaxınlaşdıran şair-tərcüməçi....	10
- Əbdumurat TİLAVOV – “Mətləbə aparan mərifət məskəni”	12

3.Poeziya

- Erkin VAHİDOV – “Özbəyim” (Tərcümə Yaşar Qasımbəylinindir), (qəsidə).....	16
- Çari ƏVƏZ – “Payız”, “Vaxt”, “Oyanışdan özgə tale izləmə”, “Yol” (şeirlər).....	18
- Enaxan SİDDİQOVA – “Zakir atanın dərdi”, “Sözün üstündə durur”, “Altmış yaş qaşındakı xəyallar”, “Atamın evi”, “Yaşamaq çox çətin baharda” (şeirlər).....	20
- Uzaqbəy PİRCANOV – “Sən varsan”, “Əsgər zirvəsinə çıxan çağlarım”, “Xudafiz, dilbərim”, “Gözəliydin Avulun”, “Mən sizə inanıram”, “Məhəbbət nəğməsi” (şeirlər).....	23
- Yoldaş EŞBEK – “Ağlayan qız” (şeir).....	26
- Əziz SƏİD – “Poetik tablo” (şeirlər).....	28
- Zülfiyə MÖMİNOVA – “Kasıb el yanıdayam”, “Pərilər mülkündə” (Tərcümə Şahməmməd Dağlaroğluundur), (şeirlər).....	29
- Rauf SÜBHAN – “Keçən günlər portreti”, “Zəminə təzim”, “Əlpamış sözüm”, “Yalnız adam, yaxud Günəşə çırpılanlar haqqında rəvayət-nağıl”, “Vətən” (şeirlər).....	31
- Zəmirə ROZİYEVA – “İltica”, “Etiraf” (şeirlər).....	33
- Ziba AMANOVA – “Ana yurd üçün”, “Qorxuram”, “Mən”, “Dözümlü”, “Bahar”, “Apardı, getdi” (şeirlər).....	35
- Babaqənd MİRZƏ – “Nəsimi”, “Bu dünya”, “Axtarış”, “Ağı”, “Dənə kimi səpilmişdir”, “Ürəksiz adam” (şeirlər).....	37
- Zilalə XOCANİYAZOVA – “Millətin dərdinə dərman ol, balam”, “Mən dağam”, “Dünya”, “Təsəlli” (şeirlər).....	39
- Gülü NİGAR (ƏVƏZOVA) – “20 yaş”, “Fəsillər içində”, “Yaşıl”, “Axşam çağı”, “Ey, Qərşin” (şeirlər).....	41
- Rəhmət BABACAN – “Ruhum ağırlardan qıvrılır yenə”, “O sakit gözlərdə rəqs eləyir eşq”, “Mən sənə məktublar yazdım” (Tərcümə Səlim Babullaoğluundur), (şeirlər).....	42
- Zöhrə ACALOVA – “Şəhrisəbz”, “Ağsaray”, “Cahangir məqbərəsi”, “Əmir Teymur daxması”, “Səadət məkanı külliyyəti”, “Tilavət mülkünün külliyyəti”, “Şeyx Şəmsəddin Kulal*1 məqbərəsi”, “Çubin mədrəsəsi”, “Gümbəzi-seyyidan məqbərəsi”, “Göygümbəz məscidi”, “Qoşahovuz”, “Çarsu”, “Orta əsr hamamı”, “Kəbə karvansarayı”, “Malik Əjdər məscidi”, “Abdüşükür ağa məscidi”, “Gündüzək məscidi”, “Həzrəti imam məscidindəki çinar”, “Quyu” (Tərcümə Şahməmməd Dağlaroğluundur), (şeirlər).....	44